

- μη δύνασθαι διὰ τὸ ὀργίζεσθαι. α γαστρός τε οὕτω κρείττων γενέσθαι μαρτυρεῖται, ὡς μη μόνον τρυφήν παῖσαν καὶ πλησμονὴν καὶ ἀδηφαγίαν κατα-
 V 169^v πτύσαι καὶ τὸ δὶς τῆς ἡμέρας, ἧ φησιν αὐτὸς περὶ Συρακουσίων, ἐμπι-
 πλάσθαι, ἀλλὰ καὶ τοσοῦτον μόλις τροφῆς ἄπτεσθαι, ὅσον ἀποζῆν. ἐλάαις
 ταῖς ἐν Ἀκαδημίᾳ γινομέναις καὶ ἄρτω λιτῷ καὶ ποτῷ θεῷ νήφοντι χρῆσθαι. β
 οἷς ἐπόμενον ἦν καὶ ὕπνου ὡς μετριωτάτου αὐτόν τε μεταλαγχάνειν καὶ
 U 106^v ὅσον χρήσιμον πρὸς ὑγίειαν. τοῖς τε ἄλλοις παραινεῖν ἐν τῷ τῶν Νόμων
 ἐβδόμῳ νύκτωρ ἐγειρομένους τὰ τε πολιτικὰ τὰ τε ἴδια πράττειν. τὸν γὰρ
 πολὺν ὕπνον μήτε τοῖς σώμασι μήτε ταῖς ψυχαῖς ἀρμόττοντα κατὰ φύσιν
 εἶναι. »οὐδένα τε καθεύδοντα οὐδενὸς ἄξιον εἶναι, οὐδὲν μᾶλλον τοῦ μὴ 10
 ζῶντος«. ἀλλὰ τὸν τοῦ ζῆν ἄμα καὶ τοῦ φρονεῖν κηδόμενον καὶ ἐγρηγο-
 ρεῖναι δεῖν »χρόνον ὡς πλεῖστον, τὸ πρὸς ὑγίειαν αὐτῷ μόνον φυλάττοντα
 χρήσιμον«. ταῦτα αὐτῷ πάντες Ἕλληνες, ταῦτα Λατῖνοι ξύμπαντες μαρ-
 τυροῦσιν, ἀ μῆκιστον ἂν τὸν λόγον ποιήσειεν, εἴ τις πάντα βούλοιο λέγειν.
 εὐρήσετε ταῦτα, ἄνδρες Λατῖνοι, ἐν πολλοῖς τῶν τοῦ ὑμετέρου Κικέρωνος, 15
 B 74 ἀνδρὸς σοφωτάτου, τῶν Μακροβίου, τῶν Γελλίου, τῶν Ἀπουληίου, τῶν
 Κιντιλιανουῦ. ἀνάγνωτε Σένεκαν, ἄνδρα φιλοσοφώτατον, ἄνδρα σπουδαιότα-
 τον, ἠθικώτατον, πάσῃ κεκοσμημένον ἀρετῇ. εὐρήσετε ὅσα ἐν ταῖς πρὸς
 Λουκίον Ἐπιστολαῖς, ὅσα ἐν τῷ περὶ Ὀργῆς, ὅσα ἐν ταῖς ἄλλοις αὐτοῦ
 μεμνημένος σποράδην τοῦ Πλάτωνος ἐπαινεῖ αὐτόν καὶ θαυμάζει καὶ ὡς 20
 παραδείγματί τε καὶ ἀρχετύπῳ τῶν ἀρετῶν Πλάτωνι χρῆται. εἰ δὲ καὶ
 Λύγουστῖνον καὶ Ἰερώνυμον, τοὺς οὐ σοφία μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀγιωσύνη
 προέχοντας, ταῦτά ταῦτα περὶ Πλάτωνος εἰπόντας ἔστιν ἰδεῖν, τί τις ἂν
 ἔτι περὶ τοῦ Πλάτωνος σώφρονος βίου καὶ τῆς σεμνῆς αὐτοῦ ἀμφισβήτη-
 σαιε πολιτείας; ἀλλ' ὁ μὲν Πλάτων τοιοῦτος μὲν ἐξ ὧν εἶρηκε, τοιοῦτος 25
 δ' ἐξ ὧν ἐβίου, φαίνεται τε καὶ ἐστίν. ἠμφισβήτησε δ' ὅλως οὐδεὶς πλὴν
 U 107 τουτουῖ τοῦ συκοφάντος. ἡμῖν τε ταῦτα ἀρκεῖται πρὸς τὴν καθ' αὐτὸ δεῖξιν
 τῆς τοῦ ἀνδρὸς περὶ πάντα ὑπεροχῆς.

Κεφ. β' Περὶ ἔρωτος καὶ τῆς διχορᾶς αὐτοῦ.

- 2,1 Καιρὸς δὲ λοιπὸν πρὸς τὰ κατὰ μέρος ἐγκλήματα τοῦ κατηγοροῦ 30
 V 170 τραπέσθαι καὶ τὰ εἰκότα πρὸς ταῦτα ἀπολογίσασθαι. ἐπεὶ οὖν ἔρωτα καὶ
 παιδεραστείαν αὐτῷ ἄνω καὶ κάτω ἐγκαλεῖ καὶ τὴν μυσάραν ταύτην καὶ
 αἰσχίστην ἡδονὴν αὐτῷ προφέρει, ὡς δὴ τὸν αἰσχίστον ἔρωτα ἐρῶντι καὶ
 τῇ βδελυρίᾳ ταύτῃ ἐνεχομένῳ, ὡσπερ ἂν εἰ μὴ καὶ ἐρᾶν — καὶ σεμνῶς ἐστὶν
 ἐρᾶν — ἐξείη, περὶ αὐτοῦ τοῦ ἔρωτος πρότερόν τινα εἰπεῖν ἀναγκαῖον. ὡς 35

2 τρυφήν U V τροφήν B M | 16 Γελλίου B V Ἀγελλίου U | Ἀπουληίου | Ἀπουλείου
 could. | 27 συκοφάντος B V M καθάρματος U

10 cf. Plat. Legg. VII. 808 b.

28 Cic. Tusc. Disp. I. 32.

ex eius servis graviter errasset, ad Xenocratem, qui tunc forte aderat, conversus: »Verberato tu, inquit, puerum, ne ego per iram concitatus id agam«. Continentiam autem cibi et potus tantam in eo fuisse tradunt, ut non solum delicatiores epulas et opipara convivia spreverit et bis tantum
 5 in die cibum sumere consueverit, sed tantum dumtaxat per omnem vitam sumpserit, quantum satis esset ad vitae necessitatem. Olivis tantum Academicis et vili pane atque aqua contentum fuisse accepimus. Quem victum quantum somni sequi verisimile est, tantum dormire solitum, scilicet non plus, quam quod satis esset ad evitandam ex nimia vigilia malam valetudinem. Ceteros etiam, quod ex primo libro de Legibus constat, solebat
 10 admonere, ut nocte surgerent ad res tum publicas tum privatas obeundas. Somnum enim immodicum et corpori et animo obesse dicebat, parumque inter mortuum et dormientem interesse. Itaque ut quisque vivere et sentire cuperet, sic vigilare oportere, quantum salva corporis valetudine id fieri
 15 posset. Haec omnes tam Graeci quam Latini de Platone perhibent et latissime referunt, quamquam ego, ut institui, breviter ea percurro, ne in rebus notissimis longior sim. Quis enim vestrum, viri Latini, non legit laudes de vita ac moribus Platonis apud M. Tullium, apud Quintilianum, apud A. Gellium, Apuleium, Macrobius reliquosque linguae Latinae auctores,
 20 quos enumerare longissimum esset? Quot et quanta vir sapientia et morum integritate insignis L. Anneus Seneca de Platone honestissime refert in Epistulis ad Lucilium, in libro de Ira, de Beneficiis reliquisque operibus? Quam mores illius admiratur et pro exemplari quodam virtutis pulcherrimo constituit? Quantam splendor et decus Romanae linguae M. Tullius Platoni
 25 laudem tribuit? Omnes profecto, quocumque te verteris, illius virtutem admirantur, etiamsi qui opinione ab eo dissentiunt. Quod etiam ab ipso, quem modo nominavi, M. Tullio aperte explicatur in libro, quem Tusculanas Quaestiones inscribit. »Credamus igitur, inquit, Panaetio a Platone suo dissentiente, quem omnibus locis divinum, quem sapientissimum, quem
 30 sanctissimum, quem Homerum philosophorum appellat.« At si Augustinus et Hieronymus non modo scientia praeclari, sed etiam vita et moribus tales sunt, ut in religione nostra pro sanctissimis venerentur, et Platonem quidem testantur optime integerrimeque vixisse, quis hoc non satis testimonii esse existimet et hunc virum iure optimo arbitretur omni virtutis
 35 genere ornatissimum fuisse? Ita Plato non modo suis operibus, sed optimorum etiam virorum testimonio sine ulla culpa, sine reprehensione, sanctissime innocentissimeque vixisse demonstratur, nec est, qui rem hanc in controversiam unquam traxerit praeter adversarium.

Cap. II. De amore et eius differentia.

40 Nunc eius argumenta aggredior, et quoniam nefandi amoris crimen 2, 1 imprimis Platoni obiicit — quibus id rationibus ostendere conetur, post videbimus —, nunc de amore aliquid disseramus. Equidem non is sum, qui

μὲν οὖν Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων οὐκ ὀλίγοι ἀκρατῶς εἶχον περὶ τοῦτο τὸ μέρος καὶ ἔνοχοι τούτου τοῦ μιάσματας ἦσαν, οὐ ψυχῆς, ἀλλὰ σωμάτων τῶν ἀρρένων ὡσπερ οἱ ὀπώρας πεινῶντες, ἧ φησι Πλάτων, ἐρῶντες, οὐκ ἔστιν ἀρνεῖσθαι, Παύλου τε τοῦ θείου ἐν τῇ πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολῇ τοῦτό γε αὐτοῖς ἐπιτιμῶντος καὶ αὐτοῦ Πλάτωνος ταῦτά λέγοντος. ὅτι δὲ 6

B 74^v ἔρωτα εἶναι φασιν, οὐ κατὰ μίαν ὁδὸν φοιτῶντα οὐδὲ ἐνὶ πνεύματι τὰς ἡμετέρας ψυχὰς ἐρεθίζοντα, ἀλλὰ τὸν μὲν οἷα κομιδῇ νήπια φρονοῦντα οὐδενὸς αὐτοῦ τὴν διάνοιαν ἡνιοχεῖν δυναμένου λογισμοῦ πολὺν ἐν ταῖς τῶν

U 107^v ἀφρόνων ψυχῆς ἀθροίζεσθαι, ἐφημέρου ὕβρεως ὄντα ἑταῖρον καὶ ἀκρίτως φορᾶ πρὸς τὸν βουλούμενον ἄττοντα, τὸν δὲ σεμνὸν ὀφθῆναι καὶ πάντοθεν 15 ἱεροπρεπὲς θέαμα, σωφρονοῦντων ταμίαν παθῶν, ἧπια ταῖς ἐκάστου διανοίαις ἐμπνέοντα καὶ ἀρετὴν ἀσπαζόμενον. διττὰ γὰρ κατὰ τὸν τραγικὸν πνεύματα τὸν ἔρωτα πνεῖν. ἐνὸς δὲ ὀνόματος οὐχ ὁμοίως εἶναι τὰς πράξεις, ὡσπερ οὐδ' αἰδοῦς οὐδὲ ἐριδος. ἧ τε γὰρ αἰδῶς ἀνδρας »μέγα σίνεται ἢδ' ὀνίησιν«, ἐρίδων τε γένος οὐκ ἔστιν ἐν. 20

»ἀλλ' ἐπὶ γαῖαν

V 170^v

εἶσι δύο. τὴν μὲν κεν ἐπαινέσσειε νοήσας,

ἧ δ' ἐπιμωμητῆ. διὰ δ' ἀνδιχα θυμὸν ἔχουσιν.»

οὐδὲν οὖν παράδοξον, εἰ πάθος ἀρετῇ κοινὴν προσηγορίαν ἔχον ἔτυχεν, ὡστε ἔρωτα καλεῖσθαι καὶ τὴν ἀκόλαστον ἡδονὴν καὶ τὴν σωφρονοῦσαν εὐνοίαν. ὁ 25 μὲν γὰρ οὐράνιος καὶ θεῖος, ὁ δὲ πάνδημος καὶ νεώτερός ἐστὶ τε καὶ λέγεται.

2 Ἡ δὲ θεία γραφή πολλὰ περὶ τοῦ οὐρανόθεν παραδίδωσιν ἔρωτος. ἀναμνησθῶμεν ὅσα καὶ οἷα Σαλωμών περὶ ἔρωτος θείου ἐν ὄλω τῷ περὶ Ἄισμάτων βιβλίῳ φησίν, ὅσα καὶ οἷα τότε μὲν τὸν νυμφίον πρὸς τὴν νύμφην, τότε δὲ τὸ ἀνάπαλιν εἰσάγει λέγοντα, καὶ ὡς ἀπεμφαίνοντά τισιν ἂν δόξειεν, 80 εἰ μὴ τῇ τε πρὸς τὸ θεῖον εὐλαβεία καὶ ἀκρεφνεῖ πίστει καὶ ἔτι βίου ἰδίου καθαρότητι ὠχυρωμένοι τῶν τοιούτων ἀκούοιεν. »τί, φησίν ὁ νυμφίος, ὠραιώθησαν σιαγόνες σου ὡς τρυγόνος, τράχηλός σου ὡς ὀρμίσκοι;« καὶ αὖ ἡ νύμφη· »τετρωμένη ἀγάπης ἐγώ. εὐώνυμος αὐτοῦ ὑπὸ τὴν κεφα-

U 108 λὴν μου, καὶ ἡ δεξιὰ αὐτοῦ περιλήψεται με.« καὶ· »ἡ φωνὴ σου ἠδεῖα, καὶ 85 ἡ ὄψις σου ὠραία«. καὶ πάλιν· »ἐπὶ τὴν κοίτην μου ἐν νυξὶν ἐζήτησα ὃν ἠγάπησεν ἡ ψυχὴ μου. ἐζήτησα αὐτὸν καὶ οὐχ εὔρον αὐτόν.« καὶ αὖ· »ἰδοῦ, εἰ καλὴ πλησίον μου. ἰδοῦ εἰ καλὴ. ὀφθαλμοί σου περιστερὰ ἐκτὸς τῆς σιωπῆσεώς σου. τρίχωμά σου ὡς ἀγέλαι τῶν αἰγῶν.« »ὀδόντες σου ὡς ἀγέλαι

28 Σαλωμών] Σολομών *cod.* | 88 τρυγόνος *cod.*] τρυγόνες *Sweet* | 85 περιλήψεται *cod.*] περιλήμψεται *Sweet*

4 Rom. 1, 27. | 19 Hom. Ilias Ω 45. | 21 Hesiod. Op. et Di. 11—13. | 82 Cant. 1, 10. | 84 Cant. 2, 5 sq | 85 Cant. 2, 14. | 86 Cant. 3, 1. | 87 Cant. 4, 1—7.

neminem unquam incidisse in amores illicitos ac per libidinem scelus commisisse existimem. Neque enim negari potest plures ex omni natione exstitisse natura perversa et depravatis moribus, qui non animos, sed corpora marium amant instar eorum, qui, ut Plato inquit, fructus appetunt. Quippe et apostolus Paulus in epistula, quam ad Romanos scribit, eos nefandi amoris arguit et Plato non sine causa id ipsum et reprehendit et lege vetat. Sed illud animadvertendum est non omnem amorem vitiosum esse ac turpem, sed quem ad modum pleraque alia communi nomine appellata diversam habere rationem et partim honestum, partim turpem constitui, quod non modo ex iis, quae gentiles auctores scripsere, sed etiam ex sacris nostrae religionis litteris ostendi potest. Gentiles enim amorem sive cupidinem, si cui ita vocare magis placet, quamquam non apte hoc omnibus locis dici potest, duplicem esse voluerunt nec eadem via eodemve afflatu animos hominum incendere, sed alterum ut nimis pueriliter sentientem nulla ratione regi ac insipientium solummodo animis insidere, libidinis atque luxuriae comitem, impudentem, scelestum, ad id, quod male appetit, temere euentem, alterum honestum, modestum, verecundum, constantem, sanctum, beatum, castitatis continentiaeque custodem, benigne animis afflantem et amantem observantemque virtutis. Itaque cum unum amoris sit nomen, non easdem ex utroque prodire actiones, quem ad modum pudoris quoque et contentionis eodem permanente nomine diversae actiones sunt. »Nempe homini cultus profuit nocuitque pudoris«, ut Hesiodus inquit. Contentionis item genus non simplex, sed duplex est. Ut enim idem poëta inquit:

25   »Haec perversa nimis digna est, laudari illa.
Adversosque animos longe propellere tendunt.«

Quid igitur mirum, si benevolentia honesta et sancta idem nomen habet cum turpi foedoque affectu?

Honestum hoc genus amoris, quem Plato caelestem etiam ac divinum appellat, in litteris quoque sacris celebrari videmus, quem ad modum Salomon specie quadam elegiae Sacra Cantica modulatus est, quae nisi quisque pro sua et scribentis virtute iudicet, male de viro illo divino sentiat, necesse est. Profecto ita natura comparatum est, ut, qui castitate ac moderatione animi praestat, quaecumque huiusmodi verba in meliorem partem accipiat. Qui vero propriis sceleribus coinquinatus est, omnia perperam interpretatur et pro suis moribus et sentit et iudicat. Sed quid sponsus ille apud Salomonem loquatur, attende. »Quam pulchra es amica mea, quam pulchra es et decora. Oculi tui columbarum. Capilli sicut gregis caprarum, quae descenderunt de monte Galat. Dentes sicut greges tonsae, quae ascenderint de lavacro. Labia tua, ut vitta coccinea et eloquium tuum melle dulcius. Sicut fragmen mali Punici ita genae tuae, et sicut turris David collum tuum, quae aedificata

τῶν κεκαρμένων». ὡς σπαρτίον κόκκινον χεῖλη σου. καὶ ἡ λαλιά σου
 B 75 ὠραία». ὡς πύργος Δαυὶδ τράχηλός σου». ὄμοιοι μαστοὶ σου ὡς δύο νεβροί,
 δίδυμοι δορκάδος». ὄλη καλὴ εἶ πλησίον μου, καὶ μῶμος οὐκ ἔστιν ἐν
 σοί.» καὶ ἵνα μὴ πολλὰ λέγων μηκύνω, πᾶσα αὐτοῦ ἢ βίβλος πλήρης ἐστὶ
 τῶν τοιούτων ἐρωτικῶν λόγων καὶ πάνυ τοι τοῖς μὴ σφόδρα εὐλαβῶς ἀκού- 5
 ουσιν ἀπεμφαινόντων ῥημάτων.

3 Ἀκούσωμεν καὶ τοῦ θεοῦ Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου, οἷα ἐν τῷ
 τετάρτῳ τοῦ περὶ Θεῶν Ὀνομάτων κεφαλαίῳ περὶ τοῦ ἐνθεοῦ φιλοσοφεῖ
 ἔρωτος, μᾶλλον δὲ πρὸ αὐτοῦ Ἱεροθέου τοῦ ἱερωτάτου, τοῦ γενομένου καθη-
 γεμόνος Διονυσίῳ, οὗ ταῖς μαρτυρίαις ἐκ τῶν ἐρωτικῶν αὐτοῦ ὕμνων Διο- 10
 V 171 νύσιος χρῆται· ἔτον ἔρωτα, λέγοντος, εἴτε θεῖον εἴτε ἀγγελικὸν εἴτε νοερὸν
 εἴτε ψυχικὸν εἴτε φυσικὸν εἴποιμεν, ἐνωτικὴν τινα καὶ συγκρατικὴν ἐνοή-
 σωμεν δύναμιν», καὶ αὐτὸς τοὺς πολλοὺς ἔρωτας ἐξ ἐνός προϊέναι καὶ εἰς τὸ
 ἐν ἐπεστράφθαι διδάσκοντος, καὶ τὸν μὲν θεὸν ὀλικὸν ἔρωτα,» τοὺς δὲ
 U 108^v λοιποὺς μερικοὺς εἶναι, ἐξ ἐκείνου τε προϊόντας καὶ εἰς αὐτὸν ὡς »εἰς ἕνα 15
 καὶ συνεπτυγμένον ἔρωτα καὶ πάντων πατέρα» συνελιττομένους. Διονύσιος
 δὲ καὶ αὐτὸς τῷ καθηγητῇ ἐπόμενος· »πᾶσιν ἐστὶ, φησί, τὸ καλὸν καὶ ἀγα-
 θόν, ἐφετὸν καὶ ἔραστον καὶ ἀγαπητὸν καὶ δι' αὐτὸ καὶ αὐτοῦ ἕνεκα. καὶ
 τὰ ἥττω τῶν κρείττωνων ἐπιστρεπτικῶς ἐρῶσι, καὶ κοινωνικῶς τὰ ὀμό-
 στοιχὰ τῶν ὀμοταγῶν, καὶ τὰ κρείττονα τῶν ἥττωνων προνοητικῶς, καὶ 20
 αὐτὰ ἑαυτῶν ἕκαστα συνεκτικῶς. καὶ πάντα τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ ἐφιέ-
 μενα ποιεῖ καὶ βούλεται πάντα, ὅσα ποιεῖ καὶ βούλεται. παρρησιάζεται
 δὲ καὶ τοῦτο εἰπεῖν ὁ ἀληθῆς λόγος, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ πάντων αἴτιος δι'
 ἀγαθότητος ὑπερβολὴν πάντων ἐρᾷ, πάντα ποιεῖ, πάντα τελειοῖ, πάντα
 συνέχει, πάντα ἐπιστρέφει, καὶ ἔστιν ὁ θεῖος ἔρως ἀγαθὸς ἀγαθοῦ διὰ τὸ 25
 ἀγαθόν. αὐτὸς γὰρ ὁ ἀγαθοεργὸς τῶν ὄντων ἔρως ἐν τῷ ἀγαθῷ καθ' ὑπερ-
 βολὴν προὑπάρχων οὐκ εἶασεν αὐτὸν ἄγονον ἐν ἑαυτῷ μένειν, ἐκίνησε δὲ
 αὐτὸν εἰς τὸ πρακτικεῦσθαι κατὰ τὴν ἀπάντων γεννητικὴν ὑπερβολὴν.» ἐπεὶ
 δὲ τὸ ὄνομα τοῦ ἔρωτος ἐπὶ διαβολῇ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον λαμβάνεται καὶ
 οὐκ εὐπαράδεκτον ταῖς σώφροσιν ἐστὶν ἀκοαῖς, ἐπίστησον ὅσα περὶ τούτου 30
 φησὶν ὁ διδάσκαλος. »μήτις γὰρ οἰέσθω ἡμᾶς, φησί, παρὰ τὰ λόγια τὴν
 τοῦ ἔρωτος ἐπωνυμίαν πρεσβεύειν.» σκαιὸν τε γὰρ καὶ ἄλογόν φησιν εἶναι
 B 75^v »τὸ μὴ τῇ δυνάμει τοῦ σκοποῦ προσέχειν, ἀλλὰ ταῖς λέξεσι.» καὶ ἕτερα
 U 109 πλεῖστα περὶ τούτου φησί, μὴ φεύγειν διδάσκων μηδὲ τὰ ἀπεμφαινόντα
 ὀνόματα, ἀν' ἡ τῶν λεγομένων δύναμις ὑγιαίνη, ἀναγκαίου ὄντος συλλαβαῖς 35
 V 171^v καὶ λέξεσι καὶ γραφαῖς διὰ τὰς αἰσθήσεις ἡμᾶς χρῆσθαι. ἀ ὁ βουλόμενος
 πλατύτερον γνῶναι ἐκ τοῦ βιβλίου ἀναλεγέσθω. καὶ πρὸς τούτοις οὐδ'
 ἀσύνηδες εἶναι τῇ θεῖᾳ γραφῇ τοῦνομα τοῦτο διδάσκει. ἵνα, γὰρ φησι, μὴ

8 δορκάδος *correcti sec.* Swete δορκάδες *codd.* | 24/25 πάντα — ἐπιστρέφει U^x *in marg.* B V M Z *in textu*

11 Dionys. Areop. De Div. Nom. IV. 15 (*Migne P. gr. 3, 713 A—C.*) | 17 Dionys. Areop. De Div. Nom. IV. 10 (*Migne P. gr. 3, 708 A B.*) | 31 Dionys. Areop. De Div. Nom. IV. 11 (*Migne P. gr. 3, 708 B.*) | 38 Dionys. Areop. De Div. Nom. IV. 11; 12 (*Migne P. gr. 3, 709 A—D.*)

est cum propugnaculis. Ubra tua sicut duo hinnuli capreae gemelli, qui pascuntur in liliis. Tota pulchra es amica mea, et macula nulla in te est. Veni de Libano sponsa mea, veni de Libano. Vulnerasti cor meum, soror mea, sponsa mea. Vulnerasti cor meum oculis tuis et crine colli tui. Quid sponsa? Dilectus meus candidus et rubicundus, electus ex milibus. Caput eius aurum optimum. Comae eius sicut elatae palmarum, nigrae quasi corvus. Oculi eius sicut columbae. Genae sicut areolae aromatum consitae a pigmentariis. Labia distillant myrrham primam. Manus tornatiles aureae plenae hyacinthis. Venter eburneus distinctus sapphyris. Crura columnae marmoreae fundatae super bases aureas. Species eius ut Libani. Lectus ut cedri. Guttur suavissimum et totus desiderandus. Talis est dilectus meus.» Et plura alia ad hunc modum amatoria verba, quae si quis pervertat et male intellegat, non minus Cantica Salomonis quam Platonem libidinis venereae arguere poterit.

15 Dionysius vero Areopagita, vir sanctissimus, quid quarto de Divinis nominibus, capite de amore locutus fuerit videamus, vel potius quid ante eum Hierotheus dixerit, vir sanctimonia vitae praeclarus, qui Dionysii praeceptor fuit, cuius sententias ex amatoriis hymnis ipse Dionysius accipit: »Amorem, inquit, sive divinum sive angelicum sive intellectualem sive animalem sive naturalem dixerimus, vim quandam vivendi continendique intellegere debemus.« Item plures et varios amores de uno ait prodire, deumque ipsum esse auctorem generalem, ceteros singulares, qui ex illo proficiscantur et ad eundem unum et complicatum amorem redeant et coniungantur. Hunc praeceptorem suum Dionysius secutus: »Omnia, inquit, 25 summum bonum, honestum et pulchrum petunt, affectant, diligunt tum propter ipsum, tum ipsius gratia. Et superiora a suis inferioribus amantur per conversionis respectum, inferiora a suis superioribus per providentiam, paria a suis paribus per communicationem, quaeque se ipsa amant per conservationem. Denique omnia per appetitum boni, honesti et pulchri 80 et volunt et agunt, quaecumque volunt et agunt. Ausim dicere vere enim ipsum etiam rerum omnium auctorem et principem propter suae bonitatis exsuperantiam quaeque amare, quaeque agere, perficere, servare, quaeque ad se convertere. Estque amor divinus bonus boni propter bonum. Ipse enim amor, omnium rerum auctor et effector, praecipue supraque modum 85 praeevens in summo bono noluit se infecundum in eodem manere, sed movit ad agendum per exsuperantiam omnium rerum genetivam.« Sed quoniam amoris nomen magna ex parte minus honeste accipi solet, quam modestae aures pati posse videantur, quid ea causa idem doctor dixerit, animadvertendum. »Nemo nos, inquit, existimet praeter usum litterarum 40 sacrarum amoris nomen probare, quasi dicat rudem sive improbum esse. Qui non sermonis sensum considerat, sed verba rimatur et speciem sequitur, quam illa praetendunt.« Plura quoque similia de eadem re scribit docens ne alienam quidem verborum speciem aspernandam esse, dum vis et sen-

ταῦτα εἰπεῖν δοκῶμεν ὡς τὰ θεῖα λόγια παρακινουῦντες, ἀκουέτωσαν αὐτῶν οἱ τὴν ἔρωτος ἐπωνυμίαν διαβάλλοντες. »ἐράσθητι αὐτῆς, φησί, καὶ τηρήσει σε, περιχαράκωσον αὐτὴν καὶ ὑψώσει σε. τίμησον αὐτὴν, ἵνα σε περιλάβῃ,« καὶ ὅσα ἄλλα κατὰ τὰς ἐρωτικὰς θεολογίας ὑμνεῖται. γράφει δὲ καὶ ὁ θεῖος Ἰγνάτιος· »ὁ ἐμὸς ἔρωσ ἐσταύρωται«. καὶ ἕτερος· »ἐραστής ὁ ἐγενόμενος τοῦ κάλλους αὐτῆς«. ὥστε τοῦτο δὴ τὸ τοῦ ἔρωτος ὄνομα μὴ φοβηθῶμεν. μηδὲ τις ἡμᾶς θορυβεῖτω λόγος περὶ τούτου δεδιττόμενος.« φησί δὲ καὶ ἕτερος· »ἐπέπεσεν ἡ ἀγάπησίς σου ἐπ' ἐμὲ ὡς ἡ ἀγάπησις τῶν γυναικῶνα. »τοῖς γὰρ ὀρθῶς τῶν θείων ἀκρωμένοις, φησὶν, ἐπὶ τῆς αὐτῆς δυνάμεως τάττεται πρὸς τῶν ἱερέων θεολόγων τὸ τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ ἔρωτος ὄνομα«. καὶ αὖ· »ἔστι δὲ καὶ ἐκστατικὸς ὁ θεῖος ἔρωσ.« καὶ ἵνα μὴ πάντα ἐνταῦθα ἐκτιθέμενοι ἄπειρον τὸν λόγον ποιήσωμεν, τὸ κεφάλαιον ὅλον ἐκεῖνο μακρότατον ὄν καὶ πλήρες τῶν περὶ ἔρωτος λόγων ὁ

U 109^v βουλόμενος ἀναγνώτω. οἷς ἅπασι δείκνυται διαρρήδη μὴ δεῖν εὐθύς ἀκούοντας ὀνόματος ἔρωτος ἔρωμένου τε καὶ ἐραστοῦ κλείειν τὰς ἀκοὰς ὡς αἰσχίστῳ ὀνόματι καὶ αἰσχιστον σημαίνοντι πράγμα. ἔστι γὰρ οὐχ ὑγιῆς ἡ τοιαύτη γε κρίσις τῆς θείας γραφῆς μάρτυρι καὶ τοῖς ἱεροῖς ἡμῶν διδασκάλοις.

* Ὡς οὕτως ὑποκειμένων ἀκουστέον νῦν καὶ τοῦ Πλάτωνος, τίνα περὶ τούτου δόξαν ἔχει καὶ εἰ συνωδὰ λέγει καὶ τούτῳ τῆς θείας γραφῆς προχειρησώμεθα δ' αὐτοῦ πρῶτον μὲν τὸν Φαῖδρον, εἶτα τὸ Συμπόσιον, οὓς τῶν διαλόγων ὁ συκοφαντῆς οὗτος μάλιστα διαβάλλει καὶ ὡς ἀκολάστους ἀποκρίνει μηδὲν ὅλως εἰδὼς μηδὲ συνιῆς τῶν ἐκεῖ λεγομένων, εἴ γε πάσῃ

B 76 τῆς διανοίας καὶ μὴ ἐκοντὶ συκοφαντῶν αὐτοὺς διαβάλλει πάσης φιλοσοφίας τε καὶ θεολογίας καὶ νοημάτων ὑψηλοτάτων πλήρεις ὄντας. ἐν τοίνυν τῷ Φαίδρῳ Λυσίου τοῦ ῥήτορος περὶ τοῦ αἰσχροῦ ἔρωτος λόγον συγγεγραμ-

V 172 μένον ἀνεγνωσμένον οὐκ ἀποδέχεται Πλάτων εἴτε καὶ Σωκράτης, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου ψόγον τοῦ τοιούτου γε ἔρωτος μακρὸν ἀποτείνει, Ἡράκλειος, οἷα σωφροσύνη, οἷα ψυχῆς καθαρότητι, οἷα λόγων εὐροία τε καὶ ἐνθουσιασμῷ αἰσχιστόν τε αὐτὸν καὶ ἐρῶντι καὶ ἐρωμένῳ δεικνύς καὶ μεγάλης ἀμφοῖν αἰτίου βλάβης. καὶ βουλόμενος αὐτὸν ὀρίσασθαι, ἀκουσον οἷς ἀρχεται λόγοις θειοτάτοις καὶ σοφωτάτοις. ἀνάγκη γὰρ τούτων μηδαμῆ ἐν βίβλῳ ὄντων παρὰ Λατίνοις, ἅτε μηδ' ἠρμηνευμένων αὐτοῖς, ὅθεν ἂν αὐτὰ σαφέστερον γνοῖεν, μακρότερα ἐνταῦθα ἐκθεῖναι τεμμάχια. »δεῖ, φησὶν,

U 110 ἐννοῆσαι, ὅτι ἡμῶν ἐν ἐκάστῳ δύο τινὲς ἔσονται ἰδέα, ἀρχοντες καὶ ἄγοντες, οἷν ἐπόμεθα, ἧ ἂν ἄγοιντο. ἡ μὲν ἐμφυτος οὔσα ἐπιθυμία ἡδονῶν, ἄλλη δὲ ἐπίκτητος δόξα, ἐφιεμένη τοῦ ἀρίστου. τούτῳ δὲ ἐν ἡμῖν τοτὲ μὲν ὁμοιοεῖτον, ἔστι δὲ ὅτε στασιάζετον· καὶ τοτὲ μὲν ἡ ἑτέρα, ἄλλοτε δὲ ἡ ἑτέρα κρατεῖ. δόξης μὲν οὖν ἐπὶ τὸ ἀριστον λόγῳ ἀγούσης καὶ κρατούσης τῷ κράτει σωφροσύνη ὄνομα· ἐπιθυμίας δὲ ἀλόγως ἐλκούσης ἐπὶ ἡδονὰς καὶ ἀρξάσης ἐν ἡμῖν τῆς ἀρχῆς ὕβρις ἐπωνομάσθη. ὕβρις δὲ δὴ πολυώνυμον· πολυμερὲς γὰρ καὶ πολυειδές. καὶ τούτων τῶν ἰδεῶν ἐκπρεπῆς ἡ ἂν τύχοι γενομένη, τὴν ἑαυτῆς ὁμωνυμίαν ὀνομαζόμενον τὸν ἔχοντα παρέχεται, οὔτε τινὰ καλὴν οὔτε ἐπαξίαν κεκλήσθαι. περὶ μὲν γὰρ ἐδωδὴν κρατούσα

tentia sermonis incolumis servetur. Usus enim verborum propterea dumtaxat necessarium esse, quia sensus nostri moveri aliter nequeant. Haec latius ab eo scribuntur et nomen amoris haud alienum esse a sacris litteris demonstratur. »Ne, inquit, haec de amore dicta a nobis putet quispiam
 5 aliquid in sacris litteris innovare, audiant, qui amoris aut amorum vocabula aspernantur. »Amato ardentius eam, et te servabit. Vallo eam munito, et te extollet. Honore eam prosequere, ut te amplectatur,« et reliqua, quae per divinos amores dicuntur. Divus etiam Ignatius ita scribit: »Meus amor crucifixus est«. Et alius: »Amator pulchritudinis eius factus sum«. Item
 10 alius: »Incidi in amores tuos perinde quasi in puellarum amores«. Ergo nomen hoc sive amoris sive amorum minime formidare debemus. Nihil est enim, quod nos ea causa turbare ac deterrere possit. Nam si recte verba sanctorum theologorum animadvertimus, nomen caritatis dilectionis et amorum pro eodem accipi videtur.« Sed ne, si plura afferam documenta,
 15 nimis in longum oratio nostra vagetur, caput illud Dionysii de amore legendum arbitror, si quis plura nosse voluerit. Mihi satis in praesentia sit, tum sanctorum auctoritate, tum sacrarum litterarum exemplo demonstrasse amorum nomen non semper vitio dari, sed fieri saepenumero, ut qui se amore teneri aut amoribus excitari aut ardere dicit, non continuo
 20 incontinentiae damnandus sit.

Sed iam quid Plato de eadem re senserit et an consentanea sacris
 4 litteris locutus sit, videamus ac primo Phaedrum, deinde Convivium in medium proferamus, quos sermones obiurgator Platonis imprimis criminatur et libidinis arguit. In Phaedro igitur sive Plato sive Socrates apud Plato-
 25 nem loquens orationem, quam Lysias orator de amore turpi ediderat, non modo non probat, sed in eam acerrime invehitur et eiusmodi amorem insectatur, arguit, detestatur. O Iesu bone, qua animi integritate, qua vi verborum, qua copia dicendi perversum illum et sceleratum et nefarium affectum damnat, quam turpem, foedum, perniciosum tam amanti quam amato
 30 esse ostenditur? Et quidem cum definire ipsum amorem vellet, audi, quibus verbis orsus est. »Ita statuendum est, inquit, duo quaedam genera esse in nobis, quae dominantur et regunt, quaeque nos sequimur, quocumque duxerint. Unum est innata in nobis voluptatum cupiditas, alterum adveni-
 35 dissentiant, et modo hoc, modo illud superius est. Cum itaque opinio illa ad id, quod optimum est, ratione ducit et superat, tum huic potestati nomen est temperantia. Cum autem cupiditas temere trahit ad voluptates

84 ἐννοῆσαι *codd.* νοῆσαι *edit.* | 85 ἀγοινο *codd.* ἀγητον *edit.* | 41 πολυμελές γὰρ καὶ πολυμερές *Burnet* | 42 κεκλήσθαι *codd.* κεκτῆσθαι *edit.* | 42 ὁμωνυμίαν *codd.* ἐπωνυμίαν *edit.*

2 Prov. 4, 6 sq. | 5 Ign. Rom. 7, 2. | Sap. 8, 2. | 8 2. Reg. 1, 26. | 9 Dionys. Areop. De Div. Nom. IV. 12 (*Migne P. gr. 3, 709 C*) | 11 Dionys. Areop. De Div. Nom. IV. 13 (*Migne P. gr. 3, 712 A*) | 33 Plat. Phaedr. 237 d — 238 c.

Mohler, Kardinal Bessarion. II.

- τοῦ λόγου τε τοῦ ἀρίστου καὶ τῶν ἄλλων ἐπιθυμιῶν ἐπιθυμία γαστριμαρ-
γία τε καὶ τὸν ἔχοντα ταῦτό τοῦτο κεκλημένον παρέξεται. περὶ δ' αὖ
μέθην τυραννεύσασα, τὸν κεκτημένον ταύτῃ ἄγουσα, δῆλον οὐ τεύξεται
προσρήματος καὶ τᾶλλα δὴ τὰ τούτων ἀδελφὰ καὶ ἀδελφῶν ἐπιθυμιῶν
ὄνόματα τῆς αἰὲς δυναστευούσης ἢ προσήκει καλεῖσθαι πρόδηλον. ἧς δ' 5
ἔνεκα πάντα τὰ πρόσθεν εἴρηται, σχεδὸν ἤδη φανερόν, λεχθὲν δὲ ἢ μὴ
λεχθὲν πᾶν πως σαφέστερον· ἢ γὰρ ἄνευ λόγου δόξης ἐπὶ τὸ ὀρθὸν ὀρμώσης
- V172^v κρατήσασα ἐπιθυμία πρὸς ἡδονὴν ἀχθεῖσα κάλλους, καὶ ὑπὸ αὐτῶν ἑαυτῆς
B 76^v συγγενῶν ἐπιθυμιῶν ἐπὶ σώματων κάλλος ἐρρωμένως ῥωσθεῖσα νικήσασα
U 110^v ἀγωγή, ἀπ' αὐτῆς τῆς ῥώμης ἐπωνυμίαν λαβοῦσα, ἔρωσ ἐκλήθη. « τί τις 10
ἂν τούτων θειότερον εἴποι; τί δὲ διδασκαλιώτερον ἢ τί τις τῶν ἡμετέρων
διδασκάλων οἰκειότερόν τε καὶ ὁμοιότερον, οἷς κακίζουσι μὲν τὴν ἀκόλαστον
ἡδονήν, προτρέπουσι δ' ἡμᾶς εἰς πᾶσαν ἀρετὴν τε καὶ σωφροσύνην; εἴθ' 15
ἐξῆς ἀπαριθμησάμενος, ὅση βλάβη τε καὶ αἰσχος ὑπὸ τοῦ ἀκόλαστου ἔρωτος
καὶ τοῦ αἰσχροῦ ἔραστοῦ ἔπεται τῷ ἐρωμένῳ, καὶ κάκιστον καὶ βλαβερῶ- 15
τατόν τε καὶ αἰσχιστόν τὸν τοιοῦτον ἔρωτα ἀποδείξας καὶ τὸν τοιοῦτον
ἔραστὴν ἀπιστόν, δύσκολον, φθονερόν, ἀηδῆ, βλαβερὸν πρὸς οὐσίαν, πρὸς
τὴν τοῦ σώματος ἕξιν, πρὸς τὴν τῆς ψυχῆς παιδείαν, συμπεραίνει ἀσφα-
λιζόμενος Φαῖδρον, μὴ τοῖς αἰσχροῦ ἔρωσι συναπαχθεῖη, λέγων »χρή, ὅ
παῖ, ξυγνοεῖν καὶ εἰδέναι τὴν ἔραστοῦ φιλίαν, ὅτι οὐ μετ' εὐνοίας γίνεται, 20
ἀλλὰ σιτίου τρόπον, χάριν πλησμονῆς, καὶ ὡς λύκοι ἄρνας ἀγαπῶσιν, ὡς
παῖδα φιλοῦσιν ἔρασταί.»
- 3 Τολμησάτω οὖν εἴθ' οὗτος εἴθ' ὅστισοῦν ἕτερος ἔτι φλυαρεῖν, ὡς
Πλάτων Φαίδρου καλοῦ τε καὶ γενναίου νεανίσκου ἐρῶν καὶ τῆς ἐκείνου
ῥώρας αἰσχροῦ ἐπιθυμιῶν Σωκράτην εἰσάγει πείθοντα Φαῖδρον χαρίζεσθαι 25
τῷ ἐρῶντι, καὶ ὥστε τοῦτον πείσαι, διδάσκοντα εὐδαίμονος καὶ μακαρίας
ζωῆς τεύξεσθαι μόνους ἐκείνους τοὺς ἐρῶντας ἀλλήλων καὶ τῷ θείῳ ἔρωτι
συνημμένους ἀλλήλοις, τὴν τε ἡδονήν, ἢ ἐνταῦθα ἡδονταὶ συνόντες ἀλλή-
λοις, οἷον ἀπαρχὴν εἶναι καὶ ἡγεμόνα τοῦ μειζόνων ἐν οὐρανοῖς ἡδονῶν τε
καὶ ἀγαλλιάσεως τυχεῖν. ταῦτα γὰρ αὐτοῖς ῥήμασι μὴθ' ἑαυτὸν μῆτε τὴν 30
ἀλήθειαν αἰσχυρόμενος ὁ ἐλεεινὸς οὗτος ληρεῖ ἀκρατῶς καταφερόμενος
- U 111 τοῦ ἀνδρός. τὸν Φαῖδρον φησι ἐρᾶσθαι ὑπὸ Πλάτωνος. ἀλλ' οὐ τοιοῦτον
ἔραστὴν, ἄνθρωπε, παρεῖχεν ἑαυτὸν ὁ Πλάτων, οἷον Λυσίας καὶ ὅσοι αὐτῷ
V 173 ὅμοιοι τῷ αἰσχροῦ δουλεύοντες ἔρωτι, ὧν ὡς ἀγρίων θηρίων καὶ λύκων
αἰμοβόρων ἀπέχεσθαι πείθει τοὺς νέους, ἀλλ' οἷον τῷ ἐν θείῳ καὶ οὐρα- 35
νίῳ κατεχόμενον ἔρωτι ἀπὸ τῶν ἐνταῦθα καλῶν εἰς τὸ αὐτόκαλον ἐκεῖνο
καὶ οὐδὲν ἄλλο ἢ καλὸν καὶ τὸ τῷ ὄντι ὠραῖον ἀνάγεσθαι καὶ τῆς ἀλη-
θεστάτης ἐκείνης ἀγαλλιάσεως τῆς ἐν οὐρανοῖς καὶ ἡδονῆς ἀπολαύειν τῆς
θείας. ἦν οὐδὲν ἤττον Πλάτωνος καὶ οἱ θεσπέσιοι τῆς ἐκκλησίας διδάσκαλοι
τοῖς ἀρετὴν ἐπιτηδεύουσιν ἐν οὐρανοῖς ἀποκεῖσθαι διδάσκουσι. σὺ μέντοι 40
οὐ τὸν ἱερὸν ἐκεῖνον καὶ σεβάσμιον, ἀλλὰ τὸν βδελυρὸν τοῦτον καὶ αἰσχιστόν
ὄρων ἔρωτα καὶ ἅμα εἰδῶς μὴ ἔχοντας τοὺς Λατίνους μεταγεγραμμένον
τοῦτό γε τὸ βιβλίον, ἐπὶ τὴν ἐκείνου ἀνάγνωσιν αὐτοὺς παραπέμπεις τοῦ

et principatum in nobis obtinet, contumelia vocatur. Quod genus, ut varium et multiplex est, ita in plures partes secatur, quae singulae pro sua cuiusque conditione nomen sibi consentaneum vindicant, et ut quaeque victrix exstiterit, sic hominem suo nomine appellari facit, haud certe honesto vel digno vel liberali. Cum enim in edendo rationem optimam ceterosque appetitus superarit, gula nuncupatur et homini ita affecto hinc vindicat nomen. Rursus cum per ebrietatem vicerit eo ducens hominem, quoniam appellari nomine debeat, apertum est, et reliqua his germana et germanarum cupiditatum nomina, ut quaeque vicerit, manifestum est, quo nomine sint vocanda. Sed quorsum haec. Etsi iam fere constat, omnia tamen clariora solent esse, cum dicta sunt, quam cum non dicta. Cupiditas igitur, quae sine ratione superat opinionem ad recta tendentem rapitque ad voluptatem formae, postquam a germanis, quae sub ea sunt circa corporis formam, cupiditatibus confirmata victrix evadit et hominem ducit ab ipsa insolentia, quod res insolita et absque more sit, amor appellatur. Tum paulo post, quanta ignominia, quantum dedecus, quantum incommodum ex amore vitioso et turpi amatore redundet, Plato exponit et tum amorem huiusmodi foedum atque taeterrimum, tum talem amatorem perfidum, molestum, perniciosum, labem humani generis et fortunarum excidium esse ostendit. Postremo: »Animadvertere, inquit, adolescentule, et certo scire oportet animum hominis te amantis haud tibi benevolum esse, sed perinde ut in ciborum desiderio satietatis causa incendi et, quem ad modum a lupis agnos, sic ab amatoribus pueros amari.« Ita Plato, quid amor turpis et qualis sit, explicat, ut nihil dici melius possit, nihil eruditius, nihil doctorum nostrorum sententiae convenientius, qui libidinem et omnem vitiosum amorem reprehendunt, modestiam, continentiam et temperantiam commendant et praedicant.

Quae cum ita sint, quis iure Platoni succensere aut detrahere possit et amoris turpitudinem ei obiicere? Atqui reclamabit adversarius, Phaedrum a Platone amari fateor. Sed non talem se amatorem exhibet Plato, qualis erat Lysias et ceteri, quos detestatur, cavereque ab his quasi a peste quadam atque pernicie hortatur et consulit, verum talem, qui honesto sanctoque amore devinctus ducem sibi statueret formae, quam cerneret, elegantiam ad summam illam inauditamque voluptatem caelestem, quam non minus ipse, quam quivis nostrum sanctissimus auctor futuram hominibus, qui virtutem colerent, opinabatur. Sed obiurgator noster turpe illud et sceleratum, non pium hoc, sincerum et felix amoris genus respiciens

8 μέθην] μέθας edit. | 6 σχεδόν μὲν edit. | 8 αὐτῶν] αὐτῶν edit. | 10 ἀγωγὴ codic. ἀγωγῆ Burnet | 18/21 ἀσφαλιζόμενος — πλησιμονῆς. καὶ U^x in marg. B V M Z in textu | 28 εἶθ' οὗτος B V M] U^x corr. ex εἶτε Γεώργιος | ἕτερος B V M] U^x superscripsit | 31 οὗτος] U add. B V M om. ἢ μίαντος εἰπεῖν οἰκειότερον | 32 42 τὸν Φαῖδρον — καὶ εἶμα U om. B^v in marg. V M Z in textu, quo loco U B εἶναι | 43 παραπέμπεις V παραπέμπει U B M

γε μὴ ὄντος μὴδ' ὑφ'εστῶτός γε παρ' αὐτοῖς, »ὡ τοῦ βδελύγματος«, βοῶν, »ἀνάγνωτε, ἀνάγνωτε Φαῖδρον, παρακελευόμενός τε καὶ ἐπικελεύων, ἀνάγνωτε οἱ μὴ πιστεύοντες ἢ παρὰ τῶν ἀναγνόντων ζητεῖτε, μόνον ἂν μὴ ὧσι τοῦ

B 77 Πλάτωνος ἐπαινέται. τοῖς γὰρ ὑβρισταῖς τε καὶ μανίᾳ κατεχομένοις καὶ Ἐριννύσιν ἐλαυνομένοις δηλαδὴ (οὐ) πιστευτέον. ἀνάγνωτε, ἀνάγνωτε βοᾶς **6** Φαῖδρον. ποῖον Φαῖδρον ἀναγνῶναι βούλοισι Λατίνους; τίνα μοι Φαῖδρον προφέρεις, οὐχ ὄρω. οὐδὲν γὰρ ἐν αὐτῷ ὑπὸ Πλάτωνος εἶτε Σωκράτους εἰρημένον ἐστίν, ὃ μὴ πάσης ἀρετῆς παράδειγμα, μὴ πάσης μεστόν ἐστιν ἐγκρατείας. ὃν εἰ ἐπιμελέστερον καὶ αὐτὸς ἀνέγνωσ καὶ μὴ ἐκὼν ἢ ἄκων ἠπάτας σαυτόν, ἔγνωσ ἂν τι τῶν ἐν αὐτῷ νῦν ὑφ' ἡμῶν εἰρημένων ἐνεῖναι, καὶ **10** ἐθαύμαζες ἂν αὐτόν ὑπ' αὐτῆς νενικημένος τῆς ἀληθείας ὡς ἄριστα περὶ τοῦ σεμνοῦ καὶ ἱεροῦ διδάσκοντα ἔρωτος.

6 Ἄλλ' ἀνάγνωτε Φαῖδρον, ἄνδρες Λατῖνοι, ἀνάγνωτε πρὸς θεοῦ. κωλύω γὰρ οὐδέν. μᾶλλον δὲ καὶ συμβαλλοίμην ἂν ὑμῖν πρὸς τοῦτο τὰ δυνατά, ἐκεῖνα ὑμῖν εἰς τὴν ὑμετέραν μεταφέρων φωνήν, ὡς ἂν ῥᾶον τὰς τούτου **15** συκοφαντίας δυνήθειγτε διαγνῶναι. ἃ γὰρ ἡμεῖς διὰ βραχέων προέφημεν **V 173** καὶ ἐτι πολλῶ πλείω τούτων καὶ ἅμα ὠφελιμώτερα εὐρήσετε ἐν αὐτῷ πρὸς ἣν ἡμεῖς εἰρήκαμεν ἔννοϊαν φέροντα. ἀνάγνωτε τοίνυν. ἢ εἰ τῶν ἀναγνόντων μᾶλλον ἀκούσαι θελήσαίτε, τῶν καὶ γνόντων, ἅπερ ἀνέγνων, τὴν κρίσιν δοκιμάσατε, οὐ τῶν μὴδὲν συνιέντων, ὡς ὁ κατήγορος βούλεται. **20** »παρὰ γὰρ τῶν ἀναγνόντων ζητεῖτε, φησὶν, μόνον ἂν μὴ ὧσι τῶν Πλάτωνος ἐπαινέται,« ὡς περ ἂν εἴ τις ἦν ὁ συνιείς μὲν Πλάτωνος μὴ σφόδρα καὶ θαυμάζων αὐτόν, ἢ εἴ τις ἂν δύναίτο λέγεσθαι ἢ εἶναι σοφὸς ἀληθῆς Πλάτωνα ἄγνοῶν, ἢ μὴ σφόδρα ἀμαθῆς καὶ ἀνόητος ὁ οὕτω Πλάτωνι λοιδορούμενος. διὰ τί δὲ καὶ οὐ προτίθησιν ὑμῖν αὐτὰ ἐκεῖνα εἰς μέσον, ἃ ψέγει **25** τοσοῦτον, ὡς περ ποιοῦμεν ἡμεῖς, ἅπερ θαυμάζομεν, ταῦτα ὑμῖν δῆλα ποιούντες; ἢ δι' ὅτι οὐκ ὀρθῆ κρίσει, ἀλλ' ἀλόγῳ πάθει κινούμενος λέγει ἃ λέγει; ἀλλ' ἀπαξιούν αὐτὸς φαίη ἂν τοὺς τοιούτους τῶν λόγων ἢ ἀναγινώσκειν ἢ γράφειν ἢ ὄλως μνήμη παραδιδόναι. πῶς οὖν οὐ καὶ τοῦτο ἀπεικόντως ποιεῖ, ἃ αὐτὸς οὐδ' ἀκούειν ἀνέχεται, ἐπὶ τὴν τούτων ἀνάγνωσιν **30** ὑμᾶς παραπέμπων καὶ ἀνάγνωτε, ἀνάγνωτε λέγων; ὡς δηλαδὴ αὐτὸς ὑμῶν βελτίων τε καὶ ἐγκρατέστερος ὢν, ἄνδρες ἄριστοι, οὐς ἀναγινώσκειν προτρέπει, ὢν αὐτὸς ὡς ἀσελγῶς εἰρημένων οὐδ' ἀκούειν ἀνέχεται. ἀλλ' εἰ μιαρὰ τε καὶ βδελυρὰ, ὡς φησι, τὰ Πλάτωνός εἰσι ῥήματα, ἔδει τοῦτ' αὐτὸ δεῖξαι τὰ κείνου εἰς μέσον προενεγκόντα, ἵνα μὴ δόξῃ συκοφαντεῖν καὶ τοιοῦ- **35** του ἀνδρὸς ἐρήμην οὕτως ἀσελγῶς καταψηφίζεσθαι, ὃν ἵνα τοὺς ἄλλους παρῶ, Λύγουστῖνος καὶ Ἰερώνυμος, ἄνδρες σοφοί τε ἅμα καὶ ἱεροί, θαυμάζουσι τε καὶ στέφουσι μυρρίοις ἐπαίνους. ἀλλὰ δῆλον, ὡς διὰ τὸ σαφῶς εἰδέναι καθ' ἑαυτοῦ προαγαγὼν ἂν, ἃ προενεγκεῖν ἂν εἶχεν, τοῦτο μὲν παρήσει, Λατίνους δ' ἐπὶ τὴν Φαῖδρου παραπέμπει ἀνάγνωσιν. οἵτινες εἰ **40** μὲν οὐκ ἴσασιν τὴν Ἑλλήνων φωνήν, πῶς ἂν ἀναγνῶεν; εἰ δ' ἴσασιν, διὰ τί **V 174** μὴ μάρτυρας αὐτοὺς παράγει, ἀλλ' ἀναγνῶναι προτρέπει; ἐκεῖνο γὰρ πε- παιδευμένου, ἐκεῖνο ἀγαθοῦ ἀνδρὸς ἴδιον, οὐ τοῦτο. οὐδενὸς γὰρ δὴ κατὰ-